

Legealdiaren amaieran Bake eta Bizikidetzaz
Planak izango duen garapenari buruzko txostena

Amaiera ordenatua eta hasiera berritzailea
Zazpi lehentasun

2015ko urriaren 13a

Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako
Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General
para la Paz y la Convivencia

**Legealdiaren amaieran Bake eta Bizikidetz
Planak izango duen garapenari buruzko txostena**

Amaiera ordenatua eta hasiera berritzailea
Zazpi lehentasun

2015eko urriaren 13a
Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako
Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General
para la Paz y la Convivencia

Aurkibidea

Sarrera.

Lehen zatia. Abiapuntuak.

---

1. Tarteko ebaluazioaren kanpo-txostena.

- 1.1. Gomendioen laburpena.
- 1.2. Gomendioak balioztatu eta txertatzea.
  - 1.2.1. Gomendio nagusiak.
  - 1.2.2. Gomendio espezifikoak.

2. Egoeraren diagnostikoa.

- 2.1. Gaur egungo egoeraren gakoak.
  - 2.2. 2015aren amaierako eta 2016ko testuinguruaren ustezko agerlekuak.
    - 2.2.1. Agerlekuen aniztasuna zehazten duten osagai nagusiak.
    - 2.2.2. Ustezko agerlekuen konbinazioa.
    - 2.2.3. Agerlekuen sinplifikazioa.
  - 2.3. Eusko Jaurlaritzaren jarrera agerleku-aniztasun horren aurrean.
-

Bigarren zatia. Ondorioak.

---

3. Esparru orokorra.

- 3.1. Egiteko nagusia.
- 3.2. Helburu nagusia.
- 3.3. Irizpide gidaria.

4. Zazpi lehentasun eta zeharkako konpromiso bat.

- 4.1. Indarkeriaren amaiera ordenatua lortzeko lehentasunak.
- 4.2. Bizikidetzaren berriz abiarazteko lehentasunak.
- 4.3. Zeharkako konpromisoa.

5. Lehentasunen garapena eta horien zeharkako konpromisoa.

- 5.1. Desarmaea.
  - 5.2. Espetxe-politika.
  - 5.3. Autokritika.
  - 5.4. Argigarriak.
  - 5.5. Biktimak.
  - 5.6. Memoria.
  - 5.7. Bizikidetzarako kultura eta hezkuntza.
  - 5.8. Zeharkako konpromisoa.
-

Hirugarren zatia. Jarduketa-programa.

---

1. 2015eko irailtik abendura bitarte.

2. 2016ko urtarriletik maiatzera.

3. 2016ko ekainetik azarora.

Sarrera

2013-2016 Bake eta Bizikidetzarako Planaren lehen aurrerapena 2013ko martxoaren 6an aurkeztu zen Eusko Legebiltzarrean. Plan horren proposamen osoa ekainaren 6an ezagutarazi zen, eta eztabaidarako eta ekarpenak jasotzeko bost hilabete igaro ostean, Gobernu Kontseiluak behin betiko onespena eman zion urte bereko azaroaren 26an.

Horrela, 2015ean planak hiru urte bete ditu eta, orain, haren indarraldiko azken urteari aurre egingo dio, legealdi amaierarekin bat etorritik. Horregatik, momentu honetan aurkeztu den txostena prestatu behar izan da planak azken fasean izango duen proiektioaren eta aplikazioaren inguruan.

Gainera, irailaren 9an Roberto Toscano, Covadonga Morales, Francisco Rey eta Jesús Núñez adituek egindako Bake eta Bizikidetzarako Planaren bitarteko ebaluazioaren kanpo-txostena aurkeztu zen. Txosten horren lanketa planaren beraren aurreikuspenetako bat da, haren jarraipenari eta ebaluazioari dagokion atalean. Horregatik, dokumentu honetan horiek egindako gomendioen balorazioa txertatzea komeni da, amaierako fasean horiek planera txerta daitezela.

Gainera, Bake eta Bizikidetzarako Planaren amaierako fasea prestatzen duen dokumentuak nahitaez aztertu behar du esku hartu nahi duen bake eta bizikidetzarako prozesu-egoeraren bilakaera. Zentzu horretan, Espainian laster hauteskunde orokorrak izango direla izan behar da kontuan, horiek agerleku potentzial desberdinetan kokatzen baitute prozesuaren etorkizuna, eta horrek beste modu batera baldintzatzen du dokumentua.

Horiek dira, hain zuzen, txosten honen lanketa eta aurkezpena azaltzen duten faktoreak. Izan ere, faktore horiek edukien egitura osoa osatzen dute, hiru zati dituenak: lehenik eta behin, kanpo-ebaluaziorako txostena eta gobernuak berak egiten duen egoera-diagnostikoa oinarri hartuta *abiapuntuak* jorratzen dira; bigarrenik, lehen zatian adierazitakotik ateratzen diren ondorioak aurkeztu dira; eta, hirugarrenik, jarduketa-programa garatzen da modu xehatuagoan.

Txosten hori 2015eko urriaren 13an aurkeztuko zaio Gobernu Kontseiluari. Bake eta Bizikidetzarako Planaren eranskin-izaera izango du eta haren aurreikuspenak eguneratuko ditu; horrenbestez, erreferentzia gisa hartu behar da seihileko hurrengo jarraipen-txostenetan eta planaren amaierako ebaluazioan.

Lehen zatia

Abiapuntuak

Dokumentu honen helburua da azken fasean Bake Planaren garapena bideratzea. Metodologikoki, proiektzio hori bi abiapuntutan oinarrituz gauzatzen da: tarteko ebaluazioaren kanpo-txostena eta egoeraren diagnostikoa.

1. Tarteko ebaluazioaren kanpo-txostena

Tarteko ebaluazio-txostenak Bake eta Bizikidetzarako Planaren balorazio egokia egiten du. Haren laburpen exekutiboan honako hau dio, literalki:

“Laburbilduz, Plana orokorra, beharrezkoa, anbizio handikoa (baina errealista) eta orekatua da. Planaren ikuspuntua eta xedea argi geratzen dira, sakonki arrazoitzen dira eta, ekimen bakoitzari dago-kionez, zehaztasun maila ezin hobea du. Dena den, Plana egungo euskal gizarteak eta politikak har dezakeenaren aurretik doa eta horrek sor dezake alde garrantzitsu bat lortu nahi denaren eta epe labur-reetan denon artean lor dezakegunaren artean. Hala ere, gida bat ezartzen du konfiantzan oinarrituta eta oraingo desadostasunak abiapuntu hartuta aurrera egiteko prest dauden guztientzat.”

Ebaluazio-txosten hori Bake eta Bizikidetzarako Planaren ezarpena hobetzera zuzendurik dauden gomendioen atal batekin amaitzen da amaierako fasean.

1.1. Gomendioen laburpena

Tarteko ebaluazio-txostenak izaera orokorreko lau gomendio planteatzen ditu. Honako hauek dira, laburbilduz:

- **Lehena.** Dimentsio etikoari lehen planoan eusten jarraitzea, betiere indarkeriaren bidegabekeria aitortuz.
- **Bigarrena.** Agerlekuen azterketa txertatu eta Planak dituen helburuen behin-behineko kudeaketaren horizontea handitzea.
- **Hirugarrena.** Akordioa galarazten duten “konfort-guneetatik” irteteko gonbidapena egin aktore guztiei eta elkarrizketarako eta adostasunerako foroen sorrera azpimarratzea, batzorde txostengilearen kasuan bezala.
- **Laugarrena.** Honako gai sentikor hauetan adostasun gehiago lortzea:
  - (1) autokritika topagune gisa;
  - (2) indarkeriak eragindako sektore guztienganako enpatia-keinueta oinarritutako politika;
  - (3) aitortu gabeko biktimak kontuan hartuko dituen lege berri bat;

- (4) giza eskubideak sendotzea, bakea eraikitzeko ardatz gisa;
- (5) birgizarteratze-politikak;
- (6) aktore sozial gehiago txertatzea;
- (7) gizarte eta hezkuntza arloko alderdiak sendotzea;
- eta (8) genero-ikuspegia txertatzea.

Gomendio orokor horiez gain beste 14 gomendio zehatz gaineratzen dira:

- I. Gure historia berriari buruzko eduki akademikoa duten argitalpenak babestea.
- II. Memoriaren Mapa eta biktima guztien erregistroa osatzea.
- III. KREIk torturaren inguruko ikerketari dagokionez egin duen lana babestea.
- IV. Biktimekiko lan psikosoziala sustatzea.
- V. Presoak gerturatzearekin lotutako alderdia giza esparruan kokatzea.
- VI. Adi-adian gisako esperientziak hezkuntza-esparru guztietara zabaltzea.
- VII. Unibertsitateen partaidetza gehiago sustatzea.
- VIII. Euskal historia garaikideari buruzko ikasmateriala sustatzea.
- IX. Bake eta Bizikidetzaren Planaren Aholku Batzordeari sustapen berri bat ematea.
- X. Enpresa-munduaren eginkizunari buruzko hausnarketa egitea.
- XI. Udalekiko eta foru aldundiekiko itunak bultzatzea.
- XII. Generoaren analisia zeharka txertatzea (NBERen 1325. ebazpena).
- XIII. Indarkeriak emakumeengan duen inpaktuari buruzko ikerketa osatzea.
- XIV. Planaren kanpo-komunikaziorako estrategia bat prestatu eta martxan jartzea.

1.2. Gomendioak balioztatu eta txertatzea

Hurrengo bi tauletan, Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak gomendioen inguruan egin duen balorazioa laburbiltzen da, horiek planaren kudeaketarako azken fasean txertatu daitezkeen. Ikusiko dugun moduan, horietako askok dagoeneko abian diren jarduketan jarraipena egin eta horiek indartu edo sakontzeko xedea dute.

1.2.1. Gomendio nagusiak

Gomendioak	Balorazioa eta txertaketa
<p>Lehena. Dimensio etikoa lehen planoan eusten jarraitzea, betiere indarkeriaren bigabekeria oinarritzat hartuz.</p>	<p>-Horixe da, hasiera-hasieratik, Bake eta Bizikidetzarako Planaren kudeaketari dagokion oinarri sendotako bat, eta hala izaten jarraituko du amaierako fasean.</p>
<p>Bigarrena. Agerlekuen azterketa txertatu eta Planak dituen helburuen behin-behineko kudeaketaren horizontea handitzea.</p>	<p>-Gomendio bikoitz hori dokumentu honetan bertan txertatzen da. Lehenengoa "Egoeraren diagnostikoa" atalean eta bigarrena haren hainbat puntutan.</p>
<p>Hirugarrena. "Konfort-guneetatik" ateratzeko gonbidapena egin eta adostasunerako foroen sorrera azpimarratzea, batzorde txostengilearen kasuan bezala.</p>	<p>-Eusko Jaurlaritzak bere gain hartu du konpromiso hori, eta elkarrizketarako eta adostasunerako eremuak sortu daitezela eskatzen jarraituko du gizarte, politika, parlamentu eta erakunde arloetan.</p>
<p>Laugarrena. Honako gai sentikor hauetan adostasun gehiago lortzea:</p> <p>4.1. Autokritika topagune gisa</p> <p>4.2. Enpatia-keinueetan oinarritutako politika indarkeriak eragindako sektore guztietara.</p> <p>4.3. Aitortu gabeko biktimak kontuan hartuko dituen lege berri bat.</p> <p>4.4. Giza eskubideak sendotzea, bakea eraikitzeke ardatz gisa.</p> <p>4.5. Birgizarteratze-politikak.</p> <p>4.6. Aktore sozial eta kultural gehiagoren txertaketa.</p> <p>4.7. Gizarte eta hezkuntza arloko alderdiak sendotzea.</p> <p>4.8. Genero-ikuspegia txertatzea.</p>	<p>-2015. urte amaieran hasi eta 2016. urtean zehar, adostasun batera iristea izango da Eusko Jaurlaritzaren lehentasuna. Horretarako, hainbat ekimen eta proposamen aurkeztuko ditu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ·Azken fase honetan hori izango da lehentasunezko jarduketa-ardatzetako bat eta Zuzendu Programaren bitartez bideratuko da. ·Keinueetan baino gehiago, sufritu duten pertsonen kito hitzetan, ekintzetan eta enpatia-konpromisoeetan oinarritutako politikan sakonduko da, ekainaren 5ean egindako ekitaldiaren ildo beretik jarraituz. ·Udazken honetan bertan lege-proposamen bat aurkeztea aurreikusten da. ·Erabateko sintonia kontzeptu horren pixkanakako garapenarekin; haren garrantziak planean oinarritu beharko luke hurrengo legealdirako. ·Planaren amaierako kudeaketaren aurreikuspenen artean ekimen berrien aurkezpena dugu, Hitzeman eta Zuzen Bidean dokumentuak oinarritzat hartuta. ·Hausnarketa hori Kultura Sailera eta Kontsulta Kontseilura bidaliko da. ·Planaren kudeaketan lehentasunezko helburua da gizarte eta hezkuntza arloetan lortutako itunak bereziki zaindu eta lantzea, eta agente guztiekin lan-kidetzan jardutea, betiere Gizalegez Akordioa oinarritzat hartuta. ·Gomendio zehatzen artean ere agertzen da gomendio hori, atal horren XII eta XIII puntuei erantzunez.

1.2.2. Gomendio espezifikoak

Gomendioak	Balorazioa eta txertaketa
I. Gure historia berriari buruzko eduki akademikoa duten argitalpenak babestea.	·Ildo horretan lan egin da eta horrela egiten jarraitu nahi da, Memoria Historikoari nahiz Memoria Berriari dagokionez.
II. Memoriaren Mapa eta biktima guztien erregistroa osatzea.	·Erretratuak proiektuaren bitartez garatzea aurreikusten da eta garatuko da, eta abian den datu-basea optimizatuko da.
III. KREIk torturaren inguruko ikerketari dagokionez egin duen lana babestea.	·Eusko Jaurlaritzaren konpromiso esplizitu bat da.
IV. Biktimekiko lan psikosoziala sustatzea.	·Ildo horretan, biktimekiko tratua pertsonalizatzea da apustu nagusia, horien premiak kontuan hartuta.
V. Presoak gerturatzearekin lotutako alderdia giza esparruan eta giza eskubideen esparruan kokatzea.	·Ikuspegi hori behar bezala jasotzen da Zuzen Bidean dokumentuaren lehen zatian; hark planaren azken faseko kudeaketa hartuko du barne esparru horretan.
VI. Adi-adian gisako esperientziak hezkuntza-esparru guztietara zabaltzea.	·Iradokizun hori hurrengo legealdirako proiektatu da eta hezkuntza-eragileekin batera prestatu behar da. 2015. urtean, unibertsitate-eremuko bakea lortzeko hezkuntza-proiektu bat prestatzen ari gara unibertsitateekin.
VII. Unibertsitateen partaidetza gehiago sustatzea.	·Proposamen hori Idazkaritzak hiru euskal unibertsitateekin zehaztuta duen lankidetzaren esparrura bideratuko da.
VIII. Euskal historia garaikideari buruzko ikasmateriala sustatzea.	·Proposamen hori Hezkuntza Sailera eta Idazkaritzak hezkuntza-eragileekin duen lankidetzaren esparrura bideratuko da.
IX. Bake eta Bizikidetzaren Planaren Aholku Batzordeari beste bultzada bat ematea.	·Proposamen hori Bake eta Bizikidetzarako Planaren Kontsulta Kontseiluaren senera igorriko da eta, noizean behin eta epeak direla-eta, hurrengo legealdian proiektatuko da.
X. Enpresa-munduaren eginkizunari buruzko hausnarketa egitea.	·Ekarpen hori enpresa arloan ordezkartza duten erakundeekin elkarrekin aritzeko esparrura bideratuko du Idazkaritzak.
XI. Udalekin eta foru aldundiekin itunak gehiago bultzatzea.	·Amaierako fasean planeko programara txertatu diren aurreikuspenetako bat da hau, Elkarrekin Programaren bitartez.
XII. Generoaren analisia zeharka txertatzea (NBEren 1325 Ebazpena).	·Gomendio hau ez da behar bezain zehatza. Gehienez ere hausnarketa bat egingo da Emakunderekin, alderdi horren inguruan gehiago sakontzeko.
XIII. Indarkeriak emakumeengan duen inpartuari buruzko ikerketa osatzea.	·Ikerketa hau 2015eko bigarren seihilekoan bukatzea aurreikusten da.
XIV. Planaren kanpo-komunikaziorako estrategia bat prestatu eta aktibatzea.	·Ez da beharrezkotzat jotzen legealdi honetan, eta, beraz, lanerako hipotesi gisa proiektatuko da hurrengoan.

(Dokumentuan zehar, ebaluazio-txosten honetako gomendioak txertatzen diren aurreikuspenak eta jarduketak adieraziko dira, kasu bakoitzean. Horretarako, bi taula hauetako zenbakiak erabiliko dira: zenbaki ordinalak gomendio orokorretarako eta zenbaki errotarrak gomendio espezifikoetarako.)

2. Egoeraren diagnostikoa

2.1. Gaur egungo egoeraren gakoak

Bakegintza eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak 2015eko urrian egindako egoeraren analisia bost gako garrantzitsu hauetan laburbildu daiteke:

·**Aurrerapena.** Legealdi hasieratik, ETAk 2011ko irailean iragarritako terrorismoaren behin betiko amaiera bermatzen duten datuak sendotu dira. Bake eta bizikidetzaren arloan egoerak ez du okerrera egin; are gehiago, aurrera egin du eta oraindik hobetzeko tarte du. Dena den, prozesua nahi baino mantsoago aurrera egiten ari dela pentsatzen du, oro har, gizarteak.

·**Blokeoak.** Espainiako Gobernuaren immobilismoak eta euskal erakundeekin alderdi estrategikoei buruzko akordioak lotzeari uko egiteak (desarmearen edo espetxe-politikaren inguruan, esaterako) eta ETaren eta haren inguru politikoko sektoreen desarmearen eta espetxe-bide legalen inguruko edo iraganari buruzko hausnarketa kritikoaren inguruko paralsiak nolabaiteko frustrazioa eragin dute aurrerapen handiagoen gabezia dela eta.

·**Borrokak.** Sektore politiko batzuek alderdien arteko borrokan oinarritutako antzerki mediatikoa maila altuan mantentzeko beharra eta Eusko Legebiltzarreko Bakerako eta Bizikidetzarako Lantaldearen blokeoa direla-eta, zeharkako itun politikoak eraikitzeke aukerak neutralizatu egin dira esparru estrategiko eta aurre-partidario horretan.

·**Erreferentziak.** Bake eta Bizikidetzarako Planari esker, gizarteak ezagutu dezakeen bide erakitzaile bat garatu ahal izan da, bizikidetzaren normalizazio esparruan batez ere. Plana bera eta Gogora, Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua sortu izana itxaropenezko erreferentzia erakitzaile gisa eraiki dira.

·**Trakzioa.** Euskal gizarteak armak utzi eta behin betiko desagertu dadila eskatzen dio ETari. Aktore politikoek eta instituzionalek indarkeriaren amaiera ordenatua eta bizikidetzaren berria sustatu daitezela eskatzen dute. Posizionamendu sozial horrek funtzio traktorea eragiten du trantsizio horretan.

Ondorio gisa, eta analisia egokitzeko, bi prozesu hauen arteko bereizketa egitea komeni da: indarkeriaren amaiera eta bizikidetzaren normalizazioa. Indarkeriaren amaiera ordenatuari dagokionez, egoeraren diagnostikoak nolabaiteko blokeoa islatzen du hiru korapiloren inguruan: desarmea, presoak eta hausnarketa kritikoak. Bizikidetzaren normalizazioari dagokionez, gizartearen identifikazio handiko bilakaera islatzen da.

2.2. 2015aren amaierako eta 2016ko testuinguruaren ustezko agerlekuak

Legealdiaren amaieran oso agerleku-aukera zabala konfiguratu daiteke bake- eta bizikidetzaren prozesuaren kudeaketarako. Atal horretan, etorkizunerako azterketaren nolabaiteko hurbilketa jorratzen da (2. gomen-dioa). Azterketa horrek hiru atal ditu: lehenik eta behin, agerleku desberdinak zehazten dituzten osagai nagusiak identifikatzen dira; bigarrenik, ustezko agerlekuak ikustea ahalbidetzen duen taula bat eskaintzen da; eta azkenik, agerlekuak sinplifikatzen dira, aurreikus daitezkeen bi joera nagusietan oinarrituz.

2.2.1. Agerlekuen aniztasuna zehazten duten osagai nagusiak

2015. urtean zehar egon daitezkeen agerlekuen aniztasuna hiru osagai garrantzitsu hauek definitzen dute:

·**Lehentasunak.** Aurrera egiteko edo blokeorako faktoreak osatzen dituzten lehentasunezko hiru alderdiak: (1) desarmea, (2) espetxe-politika, (3) iraganari buruzko hausnarketa kritikoak.

·**Aktoreak.** Lehentasun horien inguruan jarduteko erantzukizuna duten hiru subjektuak: (1) Espainiako gobernu berria, (2) ETA eta haren ingurunea, (3) alderdiak eta erakundeak.

·**Hipotesiak.** Lehentasun bakoitzeko aktoreen jarduketatik eratorritako bi aukerak: aurrerapena edo **blokeoa**.

2.2.2. Ustezko agerlekuen konbinazioa

Lehentasunak Aktoreak	Desarmea	Espetxe-politika	Iraganari buruzko hausnarketa kritikoa
Espainiako gobernu berria	Akordioa Eusko Jaurlaritzarekin Adostasunik eza	Malgutu eta adostu egiten du Adostasunik eza	Parte hartzen du Ez du parte hartzen
ETA eta haren ingurunea	Aurrerapauso eraginkorrak ematen ditu Ez du aurrerapausorik ematen	Aurrerapauso eraginkorrak ematen ditu Ez du aurrerapausorik ematen	Aurrerapauso eraginkorrak ematen ditu Ez du aurrerapausorik ematen
Alderdiak eta erakundeak	Ondorioak partekatzen dituzte Ez dute elkar ulertzen	Elkarrizketa eta akordioak daude Ez dago adostasunik	Lankidetzan dihardute Ez dago lankidetzarik

2.2.3. Agerlekuen sinplifikazioa

Aurreko bi atal horien eraginez, aldagaien aniztasuna oso zabala da. Horrela planteatuta, horien azterketak balorazio espekulatiboegia eragingo luke. Edonola ere, taula horri esker behar bezala ondoriozta dezakegu, 2016an zehar, egoera politikoak ustezko bi agerleku hauei aurre egin behar-ko diela: aurrera egin daiteke, intentsitate-maila desberdinekin; edo indarkeriaren amaiera ordenatua lortzeko hiru begizta handien blokeoa mantenduko da.

·**Aurrerapenean oinarritutako agerlekua.** Agerleku horretan hainbat mugimendu eraikitzaile gertatu dira desarmearekin, espetxe-politikarekin eta iraganari buruzko hausnarketa kritikoarekin lotuta. Aurrerapen horiek honako hauen eraginez gerta daitezke: a) Espainiako Gobernu berria aurrerapausoak emateko eta Eusko Jaurlaritzarekin adosteko prest dago, b) ETAk eta haren inguruneak erabaki eraginkorrak eta aldebakarrekoak hartu ditu, eta c) alderdi eta erakunde nagusiek batzeko jarrera hartu dute.

·**Blokeoan oinarritutako agerlekua.** Agerleku honetan, 2016an zehar ez da mugimendu berrik gertatuko desarmeari, espetxe-politikari edo iraganaren hausnarketa kritikoari edo autokritikari dagokionez, arestian aipatutako aktore nagusien aldetik.

Metodologikoki hala egin behar balitzateke ere, ez da atzerapen-agerlekurik zehaztu. Bi dira horretarako arrazoiak: batetik, eta guztiz baztertu behar balitzateke ere, 2016an ez da atzerapausorik aurreikusten indarkeriaren amaierari dagokionez; eta bestetik, eta alderdi hori oinarritzat hartuta, gaur egungo blokeo-agerlekua mantentze hutsa atzerapen-agerlekutzat hartu behar da.

2.3. Eusko Jaurlaritzaren jarrera agerleku-aniztasun horren aurrean

Legealdi honetan, Bake eta Bizikidetzarako Plana blokeoaren agerlekuan garatu da orain arte. Espainiako Gobernuak ez du Eusko Jaurlaritzarekin adostu nahi izan, ETAk eta haren inguruneak ez dute aurrerapauso berri eta eraginkorrik eman, eta legebiltzarreko taldeek, alderdi politikoek eta erakundeek ez dute elkarrizketarako prozesurik eta balio erantsiko akordiorik garatu.

Hiru urte hauetan zehar, Eusko Jaurlaritzak agerleku horretan kokatu da Bake eta Elkarbizitzarako Plana diseinatu eta aplikatzeko orduan, agerleku kaltegarriaren, alegia. Etsipenik gabe eta agerleku onena lortzeko baldintzak sortzeko erabakiarekin murgildu da bere konplexutasunean. Espiritu horretan oinarrituz prestatu eta kudeatu da, hain zuzen, Bake eta Bizikidetzarako Plana.

Desarma aktibatu, espetxe-politika aldatu edo legebiltzarreko txostenean parte hartzeko erantzukizuna ez zegoen exekutibo horren esku. Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak "konfort-gune" batean jar zitezkeen, mugitu behar dutenen eta esparru horietako bakoitzean egiten ez dutenen erantzukizuna adieraztera mugatuz, eta hori guztia egin dezatela eskatuz.

Nolanahi ere, aurre hartu eta erantzukizuna bere gain hartzea erabaki du, beharrezkotzat jotzen dituen proposamenak mahai gainean jarriz. Horrela jardun du, hain zuzen, desarmeari, espetxe-politikari eta iraganaren hausnarketa kritikoari eta autokritikari dagokionez, baita bakearen eraikuntzarekin eta bizikidetzaren normalizazioarekin lotuta dauden esparru guztiei dagokienez ere.

Bere erantzukizun etiko eta politikoa hori zelako eta erabaki horrek euskal gizartearen borondatea hobeto irudikatzen zuela uste zuelako jardun du horrela Eusko Jaurlaritzak. Eusko Jaurlaritzak posizionamendu horretatik egiten duen balorazioa positiboa da.

Jarduteko modu horri esker, indarkeriaren amaierako blokeoak ez du bizikidetzarako normalizazio-prozesua blokeatu, eta, beraz, hura ez da gizartearen desesperazio-prozesu bihurtu erreferentzia positiboan eta eraikitzaileen gabezia dela eta.

Legealdia amaitzeko falta den denbora-tarteari eta Bake eta Bizikidetzarako Planaren kudeaketari dagokionez, Eusko Jaurlaritzak jarrera bera mantenduko du (3. gomendia). Agerleku kaltegarriaren kokatuko da, agerleku onuragarriena lortze aldera beharrezkoak izan daitezkeen mekanismoak aktibatuz: indarkeriaren amaiera ordenatua eta bizikidetzaren berriaren arteko trantsizioa posible den agerlekua.

Bigarren zatia

Ondorioak

Tarteko ebaluazioaren kanpo-txosteneko nahiz egoera-diagnostikoko edukietatik hainbat ondorio zentral atera daitezke Bake eta Bizikidetzarako Planaren proiektzioa eta aplikazioa Legealdiko azken fasean kartzeko eta bideratzeko, 2015eko irailaren eta 2016 amaiera artean, hain zuzen. Ondorio horiek hiru atal handitan islatzen dira: esparru orokorra, lehentasunak eta garapena.

3. Esparru orokorra

Gizarte-topaketa sustatzea da Bake eta Bizikidetzarako Planaren berriaz islatzen den misioa. Horrek zera esan nahi du, plan horren bitartez, Eusko Jaurlaritzak familia politiko guztiek partekatu ahal izango duten bizikidetzarako plaza publiko bat eraiki nahi duela. Legealdia amaitu bitartean horixe izango da planaren misioa. Hori oinarritzat hartuta, haren funtzio nagusia, helburu zentrala eta irizpide gidaria zehaztu dira azken etaparako.

3.1. Egiteko nagusia

Egoeraren diagnostikotik eta kanpo-ebaluaziotik behar bezala ondoriozta daiteke, hiru urte hauetan, Bake eta Bizikidetzarako Planaren kudeaketak erreferentzia eta eragin gisa jardun duela. Baldintza hori mantentzea izango da, hain zuzen, planak legealdi honetako azken fasean izango duen funtzio nagusia.

·**Erreferentzia.** Gizartearentzat erreferentzia etiko eta eraikitzaile bat irudikatzen jarraitzea, eta blokeo-egoerei aurre egin eta normalizazioan aurrera egiteko eragin erabilgarria eta positiboa izatea (1. gomendioa).

3.2. Helburu nagusia

Eusko Jaurlaritza ziur dago euskal gizarteak trantsizio garbia eta atzerapenik gabea nahi duela. Zaharra hil dadila eta berria jaio dadila nahi du. Bake eta Bizikidetzarako Planaren kudeaketak helburu nagusi hori du, hain zuzen, azken etapan.

·**Trantsizioa.** Indarkeriaren amaiera ordenatua eta bizikidetzaren berria lortzeko helburuarekin laguntzea.

3.3. Irizpide gidaria

Zehaztutako funtzio eta helburu nagusiak direla-eta, *zer* eta *nola* galderei erantzuneko dien zehaztapen-esparru bat finkatu behar da:

·**Lehentasunak.** Amaierako zatian, kudeaketarako oinarritzako lehentasunak eta konpromisoa finkatzea.

4. Zazpi lehentasun eta zeharkako konpromiso bat

Aurreko atalean adierazitako ondorioak direla-eta, indarkeriaren amaiera ordenatua eta bizikidetzaren berria eragiten duten lehentasunak finkatu eta proiektatu behar dira. Eusko Jaurlaritzaren iritziz, jarraian adierazten direnak dira trantsizio horretan aurrera egiteko zazpi lehentasun nagusiak. Horiekin batera, horiek zeharkatzen dituen konpromiso bat dugu.

4.1. Indarkeriaren amaiera ordenatua lortzeko lehentasunak

Iraganera lotzen jarraitzen gaituzten hiru korapiloetan eragiten duten lehentasunak dira, horiek desblokeatuz gero indarkeriaren amaiera ordenatua lortzeko prozesua amaituko bailitzake.

- Desarmaea.** Desarme egiaztagarria, baldintzarik gabea eta itzulezina bultzatzea ETaren aldetik, bere desagertzea ziurtatu dezan.
- Espetxe-politika.** Lege eta giza printzipioetan oinarrituz, normaltasun penala eta espetxe-normaltasuna lortzea, birgizarteratzera eta bizikidetzara bideratua (VII. gomendia).
- Autokritika.** Giza eskubideen urraketa buruzko hausnarketa autokritikoa proposatu eta sustatzea iraganaren kudeaketa politikorako eredu eraikitzaile gisa (4.1 gomendia).

4.2. Bizikidetzaren berriz abiarazteko lehentasunak

Bizikidetzaren berriz abiarazteko lehentasunak dira, hau da, etorkizunera proiektatzen gaituzten lehentasunak.

- Argitzea.** Jasandako indarkeriari eta terrorismoari buruzko egia eta argitze-prozesuei, -ikerketei eta -azterlanei dagokienez gehiago sakontzea.
- Biktimak.** Biktimen politikak etorkizunerako politika –ez iraganeko politika gisa bakarrik– eta biktimen eta gizartearen arteko bizikidetzarako politika gisa osatzea (4.2 gomendia).
- Memoria.** Indarkeriari uko egiten dioten eta giza eskubideen konpromisoan eta bizikidetzaren helburuan oinarritzen diren oroimen-politikak garatzea.
- Bizikidetzaren kultura.** Bizikidetzaren kultura sustatzera bideraturiko ekimenak artikulatzea, hezkuntzaren, partaidetzaren eta konpromiso etikoaren bitartez.

4.3. Zeharkako konpromisoa

Zazpi lehentasun horiek garatu eta azken fasean Bake eta Bizikidetzarako Plana elkarrekin kudeatzeko, Eusko Jurlaritzak zeharkako konpromisoa berretsi du.

- Adostasuna eta/edo ekimena.** Momentu eta jarduketan guztietan adostasuna bilatzea lehen aukera gisa eta, hura lortzen ez bada, aurrea hartu eta arriskuak hartzea, betiere desblokeoa sustatzeko helburuarekin (4. gomendia).

5. Lehentasunen garapena eta horien zeharkako konpromisoa

5.1. Desarmaea

Eusko Jurlaritzak ETari ondorengoa eskatzen jarraituko du: desarme-prozesu bat eta behin betiko desagertu dadila, modu itzulezinean, baldintzarik gabe, erabat eta modu egiaztagarrian. Aldi berean, desarmeari eta amaiera ordenatuari buruzko proposamen bat aurkeztuko dio Espainiako Gobernu berriari, eta hark behar bezala eguneratu eta berraktibatuko du Eusko Jurlaritzak 2014ko abenduaren 21ean aurkeztutako proposamena. Era berean, ekimen hori bideratuko zaie eragile politikoei (3. eta 4. gomendioak).

Hau horrela, Eusko Jurlaritza prest egongo da nazioarteko ahalegin bat laguntzeko, eta baita elkarrekin horren buru izateko ere, ETak behin betiko amaitu nahi baldin badu. Eusko Jurlaritzak ez du parte hartuko hori epeka komunikatzeko eta dosifikatzeko diseinatutako operazioetan.

5.2. Espetxe-politika

Eusko Jaurlaritzak dispersioaren amaiera eta politika penal eta espetxe-politikaren berrorientazioa defendatzen jarraituko du Espainiako Gobernuaren aurrean, lege eta giza printzipioetan oinarrituz eta birgizarteratzea eta bizikidetzaren xedetzat hartuz. Presoei banakako espetxe-onurak baliatzea eta birgizarteratu eta birsozializatzeko bide legalak igarotzea ukatzen dien beto kolektiboa altxatu dadila eskatzen jarraituko du, ezker abertzalearen barruan dagokionari.

Eusko Jaurlaritzak proposamen bat aurkeztuko dio Espainiako Gobernu berriari espetxe-politikaren esparruan, betiere Zuzen Bidean eta Hitzeman dokumentuak oinarritzat hartuz. Osagarri gisa, Hitzeman Programaren inguruko esperientzia pilotua garatzen jarraituko da. Haren ondorioen bitartez birgizarteratze-eredu xehatu bat aurkeztuko da. Ekimen horiek indar politikoekin, eragile sozialekin eta presoekin nahiz horiek ordezkatzeko dituzten erakundeekin partekatuko dira (3. eta V. gomendioak).

5.3. Autokritika

Eusko Jaurlaritzak autokritikaren pedagogia bat sustatuko du giza eskubideen esparruan, iraganaren kudeaketa politiko eta eraikitzaileko eredu gisa. Zentzu horretan, eta Zuzendu Proposamena oinarritzat hartuta, bi ekitaldi antolatzea aurreikusten du: lehenengoa 2015eko udazkenean, eta, bigarrena, 2016ko udaberrian (4.1 gomendioa). Zuzendu Programako ekitaldiak 2016ko Donostiako Kultur Hiriburuaren programarekin bat etorriko dituzte.

5.4. Argigarriak

Iraganean gertatutakoaren egia eta argitze-prozesuetan laguntzeak hainbat azterlan zehatzez osaturiko puzzle bat osatzea esan nahi du, elkarrekin, horiek gertatutakoaren deskribapen orokor bat osatzen baitute. Eusko Jaurlaritzak iragana argitzeko txosten, ikerketa eta prozesu ofizialak garatzen eta babesten nahiz horietan laguntzen jarraituko du.

Izan ere, honako hauek aurreikusten dira legegaldiaren amaierako fasean: ETaren indarkeriak mehatxatutako jendearengan, Ertzaintzaren eta estortsio ekonomikoaren jasan duten pertsonengan izan duen eraginari buruzko txostenak (I. gomendioa). Era berean, torturari buruzko ikerketaren emaitzak (III. gomendioa) eta indarkeriak emakumearengan izan duen eraginaren emaitzak (XIII. gomendioa) jasotzea espero du. Memoria Historikoari dagokionez, frankismoan (1936-1975) urratutako giza eskubideen Oinarri-Txostena prestatzeko batzorde bat jarriko du martxan.

5.5. Biktimak

Eusko Jaurlaritzak biktimei lagundu, ordaindu eta aitortzeko politikekin jarraituko du, Terrorismoaren Biktimei Aitorpena eta Erreparazioa Egiteko 4/2008 Legean xedatutakoari jarraiki (IV. gomendioa). Era berean, Batera Konpromisoa garatuko du; haren bidez etapa berri bat irekitzea proposatzen da biktimei dagokionez, hala, horiek iraganaz gain etorkizuna ere kontuan izan dezaten eta biktimei eta gizarteraren arteko bizikidetzarako batasuna sustatu dezaten (4.2 gomendioa).

Osagarri gisa, 17/2012 Dekretua kudeatzeaz amaitu eta giza eskubideen urraketak jasan dituzten aitortu gabeko biktimei aitorpena egiteko lege baten proposamena aurkeztuko da (4.3 gomendioa). Biktimei politika publikoei dagokionez, Adi-adian, Erretratuak, Gertu eta Eraikiz programak sustatzen jarraituko da (II. gomendioa).

5.6. Memoria

Memoria, Elkarbizitza eta Giza Eskubideen Institutua abian jartzea eta haren lehen jarduketa-proiektua garatzea izango da, hain zuzen, legealdi amaierako ardatz estrategikoetako bat. Esparru horren barnean, lankidetzan jarraitu nahi da Terrorismoaren Biktimen Oroimenezko Zentroarekin, Gernikako Bakearen Museoarekin eta Aieteko Giza Eskubideen Etxearekin.

Gogora Institutuaren lehen jarduketa-programak honako ekimen hauen garapena gehituko du, besteak beste: memorial birtuala, Memoriaren Plaza proiektu ibiltaria, Udal Memoriak eta Memoriaren Eguna. Gainera, lehenetasunen programa-oinarrian aurreikusitako memoria historikoaren arloko jarduketak garatuko dira.

5.7. Bizikidetzarako kultura eta hezkuntza

Giza eskubideen arloko bizikidetzaz eta hezkuntza-kultura berri baten sustapena herritarren partaidetza eta bizikidetzaz sustatzeko diru-laguntzen programak mantentzearen inguruan egituratzen da, baita hezkuntza-eragileekin, Gazteria Kontseiluarekin, EITBekin, euskal unibertsitateekin (VII. gomendioa), Peace programarekin eta Nazio Batuen Goi Komisarioarekin mantendu beharreko giza eskubideetarako lankidetzaz jarduketan inguruan ere (4.6 gomendioa).

Legealdiko azken fasean, erakunde arteko lankidetzaz azpimarratuko da honako hiru ardatz hauen inguruan: 2016ko Donostiako Kultur Hiriburutzaren Bakearen faroarekin lankidetzaz estua mantentzeko konpromisoa, topaketa Eusko Jaurlaritzaren eta Foru Aldundien artean bakea, bizikidetzaz eta memoriarako politika publikoaren koordinazioaren eta sustapenaren inguruan (XI. gomendioa), eta esparru europarrean koordinatutako jarduketa multzo baten garapena Peace Programaren barnean.

5.8. Zeharkako konpromisoa

Konpromiso horretarako proposamen zehatzak egin behar dira, esparru bakoitzean adostasuna bilatuz noranzko instituzional eta politiko guztietan. Aurreko zazpi lehenetasunetan, aurrea hartzeko konpromiso hori eta hitz egin eta ados jartzeko proposamen hori islatu da.

Gehigarri gisa, eta hauteskunde orokorren ostean, Eusko Jaurlaritzak elkarbizitzarako akordio-oinarri baten proposamena prestatuko du. Dokumentu hori Bake eta Bizikidetzarako Planak jasotzen dituen mikroakordio-proposamenetan eta lurzoruko etikoa oinarrituko da, eta, hala badagokio, epe ertainera lortu beharreko bizikidetzaz arloko lankidetzaz-eremu partekatu bat sortzeko erreminta gisa aurkeztuko da

---

Hirugarren zatia

Jarduketa-programa

Puntu honetan, hiru etapa programatu dira arestian adierazitako guztiaren kudeaketan. Ez dira Bake eta Bizikidetzarako Planaren aurreikusitako jarduketa guztiak jasotzen, lehentasunezko izaera dutenak baizik.

1. 2015eko irailetik abendura bitarte

·Irailean "Batera" konpromisoa aurkeztuko da biktimen politika esparruan etapa berri bat sustatzeko; hura etorkizuneko ikuspegian eta bizikidetzarako biktima eta gizartearen arteko batasunean oinarrituko da.

·Urriaren 26tik 31ra Zinexit eta Zuzendu Programaren lehen ekitaldia ospatuko dira.

·Azaroaren 7an memoriaren politika publikoei buruzko hausnarketa-jardunaldia gauzatuko da Memoriaren Institutua inauguratu aurretik.

·Azaroaren 10ean Gogora irekiko da, Memoriaren, Bizikidetzaren eta Giza Eskubideen Institutua, eta Memoriaren Eguna ospatuko da.

·Azaroan topaketa bat egingo da Foru Aldundiekin, bakea, bizikidetzaren eta memoriaren politika publikoen koordinazioari eta sustapenari dagokionez.

·Indarkeriak emakumeengan duen inpaktuari buruzko ikerketa jaso eta aurkeztea.

·Azken hiruhilekoan 17/2012 Dekretuaren kudeaketa amaituko da eta azken hiruhilekoan giza eskubideen urratzeak jasan dituzten aitortu gabeko biktimei buruzko Lege Proposamena aurkeztuko da.

·Azken hiruhilekoan terrorismoak ETAk mehatxatutako pertsonengan eta Ertzaintzarengan izan duen eraginari buruzko txostenak jaso eta aurkeztuko dira.

Tarteko ebaluazio-txostenetik eratorritako beste jarduketa batzuk

Etapa honetan, tarteko ebaluazioaren kanpo-txosteneko gomendioetatik eratorritako jarduketa hauek garatuko dira:

1. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailari eta Kontsulta Kontseiluari aktore sozialen eta kulturalen inplikazio handiagoa lortzeko gomendioa aurkeztuko zaie (4.6 gomendioa).
2. Kontsulta Kontseiluari organo honen sustapenari buruzko gomendioa helaraziko zaio (IX. gomendioa).
2. Biktimen eta Giza Eskubideen Zuzendaritzak barneko lan-prozesuarekin jarraituko du biktimei buruzko datu-basea eguneratu, hobetu eta osatzeko helburuarekin (II. gomendioa).
3. Enpresa-erakundeekin enpresa-munduak bake-prozesuan duen eginkizunari buruzko hausnarketa-iradokizuna partekatzea (X. gomendioa).

2. 2016ko urtarriletik maiatzera

- Desarme-proposamena eguneratuko da Espainiako Gobernu berriarekin eta nazioarteko eragileekin.
  - Hitzeman eta Zuzen Bidean proposamenak eguneratuko dira Espainiako Gobernu berriaren, eragile politikoen, presoen eta erakundeen aurrean.
  - Bizikidetzarako akordio-oinarri baten proposamena aurkeztea.
  - Batera konpromisoaren garapena eta Adi-adian, Erretratuak, Gertu eta Eraikiz programekin aurrera jarraitzea.
  - Bakerako hezkuntzari buruzko proiektua jasoko da unibertsitate esparruan; hura hiru unibertsitateek prestatu dute 2015. urtean eta proiektua 2016an zehaztuko da.
  - 1936-1975 aldiko giza eskubideen urraketari buruzko txosten-oinarria lantzeaz arduratzen den Batzordea jarriko da martxan.
  - Peace Programarekin partekatutako programaren lehen fasearen garapena.
  - Memoriaren Plaza ekimenaren programa ibiltariaren garapena.
  - Giza eskubideen autokritikarako pedagogia bat sustatzeko Zuzendu Programaren bigarren ekitaldiaren garapena.
-

Tarteko ebaluazio-txostenetik eratorritako beste jarduketa batzuk

Eta honetan, tarteko ebaluazioaren kanpo-txosteneko gomendioetatik eratorritako jarduketa hauek garatuko dira:

1. 2016. urte hasieran Gizalegez Akordioan parte hartzen duten hezkuntza-eragileei dei egingo zaie eta tarteko ebaluazio-txosteneko hezkuntza-educia duten gomendioen inguruko kontsulta egingo zaie (4.7, VI eta VIII. gomendioak). Gomendio horiek Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailarekin batera baloratuko dira.
2. Indarkeriak emakumearengan duen eraginari buruzko ikerketaren emaitzak aztertu ostean, generoa bakegintza eta bizikidetzarako politiketan gehiago txertatzeko modua baloratuko da Emakunderekin batera (4.8 eta XII gomendioak).

3. 2016ko ekainetik azarora

·Legealdiaren amaierarako Bake eta Bizikidetzarako Planaren kudeaketa diseinatu, planifikatu eta aurkeztuko da.

·Zuzendu Programako bigarren ekitaldia egingo da.

·Torturari buruzko ikerketa jaso eta aurkeztuko da.

·Hitzeman Programarekin garatutako esperientzia pilotuari dagokion fasearen balantzea eta birgizarteratze-ereduaren esparruko ondorioak aurkeztuko dira.

·Memoria Historikoaren arloan, lehentasunen oinarri-programaren lehen balantzea eta proiektzioa aurkeztuko dira.

·2016ko Memoriaren Eguna ospatzea.

·Bake eta Bizikidetzaren Planaren azken ebaluazioa.

Tarteko ebaluazio-txostenetik eratorritako beste jarduketak batzuk

1. Giza eskubideak sendotzeko buruzko lan bat egingo da, hurrengo legealdian bakea eraikitzeko ardatz gisa (4.4 gomendioa).
2. Hurrengo urteetarako proiektzio-azterketa bat egingo da bake eta bizikidetzaren esparruko lehentasun nagusiei dagokienez (2. gomendioa) eta hurrengo planerako kanpo-komunikaziorako estrategia bat ezartzeko aukerari eta komeni ote den jakiteari dagokionez (4.8 eta XII. gomendioak).

